

2014. gada 3. aprīlī

**Starptautisko autopārvadājumu nodrošināšanā iesaistīto institūciju darbības atbilstība
normatīvo aktu prasībām un
Latvijas Republikas - Krievijas Federācijas valdību nolīguma
par automobiļu starptautisko satiksmi izpildes izvērtējums**

INFORMATĪVAIS ZIŅOJUMS

Revīzijas mērķis

Revīzijas mērķis bija gūt pārliecību, vai starptautisko autopārvadājumu nodrošināšanā iesaistītās atbildīgās institūcijas:

- īsteno tādu valsts politiku autopārvadājumu kontroles jomā, kas nodrošina satiksmes dalībnieku drošību un ceļu stāvokļa saglabāšanu un veicina autopārvadājumu nozares harmonisku attīstību;
- veicina starptautisko autopārvadājumu tirgus attīstību, kā arī efektivitātes paaugstināšanu automobiļu satiksmes jomā;
- ir veikušas nepieciešamās darbības starptautisko autopārvadājumu jomu regulējošo tiesību aktu salāgošanā un harmonizēšanā;
- veic normatīvajiem aktiem atbilstošas darbības starptautisko autopārvadājumu veicēju licencēšanā, piekļuves starptautisko autopārvadājumu tirgum nodrošināšanā un starptautisko autopārvadājumu kontrolē.

Nemot vērā ka revīzija ir veikta par jomu, kurā ir iesaistītas vairākas atbildīgās iestādes un valsts kapitālsabiedrības, revīzijas rezultātā ir sagatavoti trīs revīzijas ziņojumi - Satiksmes ministrijai un VSIA „Autotransporta direkcija”, Iekšlietu ministrijai un Valsts kancelejai.

Revidējamās jomas īss raksturojums

Starptautiskos autopārvadājumus regulējošā tiesību normu bāze, būtiskākie nosacījumi tiesību iegūšanai veikt komercdarbību un piekļuvei starptautisko autopārvadājumu tirgum un starpvalstu sadarbība starptautisko autopārvadājumu jomā

Latvijai saistošās starptautiskās tiesību normas attiecībā uz kravu un pasažieru autopārvadājumiem ir ietvertas Eiropas Savienības tiesību aktos, Daudzpusējos starptautiskajos līgumos, Divpusējos starpvaldību līgumos un Latvijas Republikas tiesību aktos.

Nozīmīgākais normatīvais akts autopārvadājumu jomā Latvijā ir Autopārvadājumu likums, kas reglamentē tiesiskās attiecības starp pārvadātāju, kas pasažieru un kravas pārvadājumus ar autotransporta līdzekļiem veic kā profesionālu darbību, un nosūtītāju, saņēmēju vai pasažieriem.

Starptautiskie kravu un pasažieru (neregulārie) pārvadājumi var būt liberalizēti (tādi, kurus veic bez atļaujām) un neliberalizēti (tādi, kuru veikšanai nepieciešama atļauja).

Neliberalizētie pārvadājumi tiek veikti ar atļaujām, kuru veidus nosaka Latvijai saistošajos līgumos vai saskaņā ar tiem izveidoto kopējo komisiju lēmumos¹.

Satiksmes ministrija organizē atļauju veidlapu apmaiņu ar ārvalstu kompetentajām institūcijām, savukārt VSIA „Autotransporta direkcija” nodrošina Latvijas atļauju veidlapu izgatavošanu un atļauju izsniegšanu pēc pārvadātāja pieprasījuma².

¹ Ministru kabineta 21.06.2005. noteikumu Nr.442 „Kārtība, kādā izsniedzamas, anulējamas vai uz laiku apturamas atļaujas starptautiskajiem kravas pārvadājumiem ar autotransportu” 4.punkts.

Pārvadājumu veikšanai pa autoceļiem un ielām ar tādiem transportlīdzekļiem vai to sastāvjiem, kuru gabarīti, faktiskā masa vai ass slodze pārsniedz normatīvajos aktos noteiktos pieļaujamos lielumus (smagsvara vai lielpārvadātāja transportlīdzekļi), nepieciešams saņemt lielpārvadātāja un smagsvara pārvadājumu atļauju, kuru sagatavo un izsniedz VAS „Latvijas Valsts ceļi”³.

Latvijas valdība un Krievijas valdība ir noslēgusi līgumu⁴, kas, cita starpā, nosaka, ka abas valstis, vadoties pēc savstarpības principiem, radīs labvēlīgus apstākļus otras valsts visu veidu transportam, kas veic kravu un pasažieru pārvadājumus starp abām valstīm un tranzītā caur to teritorijām.

I. Starptautisko autosatiksmi reglamentējošo normatīvo dokumentu analīze un autopārvadājumu kontroles vajadzībām izveidotā institucionālā struktūra

I.1. Autosatiksmi reglamentējošo starptautisko un nacionālo normatīvo dokumentu savstarpējās atbilstības analīze

Satiksmes ministrija kā atbildīgā iestāde ir veikusi visas nepieciešamās darbības, lai nodrošinātu Latvijas Republikas tiesību aktu atbilstību Eiropas Savienības normatīvo aktu prasībām autopārvadājumu jomā.

Tomēr Eiropas Savienības direktīvu⁵ prasības par autoceļu lietošanas nodevu ieviešanas process liek apšaubīt autoceļu lietošanas nodevas mērķa – veicināt valsts galveno autoceļu uzturēšanu un attīstību – sasniegšanas iespējamību, jo lēmums iekasēt autoceļu lietošanas nodevu 1,5 gadus ātrāk nekā sākotnēji paredzēts nav saistīts ar papildu finansējuma piešķiršanu autoceļu uzturēšanai un attīstībai, bet ar šo mērķi nesaistītu politikas iniciatīvu finansēšanai.

I.2. Atbildīgo iestāžu darbību novērtējums, identificējot nepieciešamās izmaiņas nacionālajos normatīvajos aktos

Starptautiskos autopārvadājumus regulējošās tiesību normas ir iekļautas sešos Latvijas Republikas likumos un 23 Ministru kabineta noteikumos.

Revīzijā tika identificēti vairāki trūkumi un nepilnības nacionālajos normatīvajos aktos. Piemēram, tika konstatētas pretrunas starp likumu „Par nodokļiem un nodevām” un Ministru kabineta noteikumiem, kas nosaka kārtību, kādā izsniedz, aptur vai anulē licences komercpārvadājumu veikšanai ar autotransportu⁶. Likums nosaka, ka pēc Valsts ieņēmumu dienesta lēmuma par autopārvadātāja saimnieciskās darbības apturēšanu pieņemšanas, VSIA „Autotransporta direkcija” aptur autopārvadātājam izsniegtās licences darbību, savukārt Ministru kabineta noteikumi nosaka, ka licenci šādā situācijā var anulēt.

Tā kā gadījumā, ja pārvadātājs nav ievērojis normatīvo aktu prasības nodokļu jomā, divi normatīvie akti⁷ paredz atšķirīgus lēmumus (viens – licences apturēšanu un otrs – licences

² Ministru kabineta 21.06.2005. noteikumu Nr.442 „Kārtība, kādā izsniedzamas, anulējamās vai uz laiku apturamas atļaujas starptautiskajiem kravas pārvadājumiem ar autotransportu” 7.1.apakšpunkts, 8.1.apakšpunkts un 9.punkts.

³ Likuma „Par autoceļiem” 5.panta 6¹ daļa.

⁴ 22.02.1995. starptautisks līgums „Latvijas Republikas valdības un Krievijas Federācijas valdības Nolīgums par sadarbības principiem un savstarpējo attiecību nosacījumiem transporta jomā”.

⁵ Eiropas Parlamenta un Padomes 17.06.1999. Direktīva 1999/62/EK par dažu infrastruktūru lietošanas maksas noteikšanu smagajiem kravas transportlīdzekļiem, Eiropas Parlamenta un Padomes 17.05.2006. Direktīva 2006/38/EK, ar ko groza Direktīvu 1999/62/EK par dažu infrastruktūru lietošanas maksas noteikšanu smagajiem kravas transportlīdzekļiem.

⁶ Ministru kabineta 21.02.2012. noteikumi Nr.121 „Kārtība, kādā izsniedz, uz laiku aptur vai anulē speciālās atļaujas (licences) un licences kartītes komercpārvadājumu veikšanai ar autotransportu un izsniedz autopārvadājumu vadītāja profesionālās kompetences sertifikātus”

⁷ Likuma „Par nodokļiem un nodevām” 34.¹ panta sestās daļas 4.punkts un Ministru kabineta 21.02.2012. noteikumi Nr.121 „Kārtība, kādā izsniedz, uz laiku aptur vai anulē speciālās atļaujas (licences) un licences kartītes

anulēšanu) ar atšķirīgām juridiskām sekām, tad atbilstoši Administratīvā procesa likumam⁸ būtu jāpiemēro tā tiesību norma, kurai ir augstāks juridiskais spēks. Tomēr revīzijā konstatēts, ka VSIA „Autotransporta direkcija” nav pareizi piemērojusi tiesību normas un nav ievērojusi tiesību normu juridiskā spēka hierarhiju, tādējādi ierobežojot autopārvadātāju tiesības veikt komercdarbību un nedrošinot vienlīdzības principa piemērošanu.

VSIA „Autotransporta direkcija” arī nav izvērtējusi Ministru kabineta noteikumos⁹ iekļauto kritēriju piemērotību godīgai un vienlīdzīgai atļauju sadalei pārvadātājiem un sniegusi Satiksmes ministrijai pamatotus un savlaicīgus priekšlikumus Ministru kabineta noteikumu grozījumiem.

Tā vietā, - izsniedzot pārvadātājiem atļaujas kravu pārvadāšanai uz valstīm, kuru piešķirto atļauju skaits nenodrošina pārvadātāju pieprasījumu, VSIA „Autotransporta direkcija” ir pieļāvusi Ministru kabineta noteikumiem¹⁰ neatbilstošu iekšējo normatīvo aktu¹¹ izdošanu un piemērošanu, kā arī neatbilstošu ierobežojošo kritēriju¹² piemērošanu, proti:

- nav ņemti vērā visi Ministru kabineta noteikumos¹³ noteiktie atļauju sadales kritēriji;
- tiek piemēroti Ministru kabineta noteikumos¹⁴ neparedzēti atļauju sadales kritēriji.

VSIA „Autotransporta direkcija” arī nav ierosinājusi svītrot no Ministru kabineta noteikumiem¹⁵ nelietderīgu darbību – rakstisku Valsts robežsardzes informēšanu par regulāro starptautisko pasažieru pārvadājumu maršrutu atļauju izsniegšanu, - Valsts robežsardze minēto informāciju iegūst jau maršrutu apstiprināšanas procesā.

Revīzijā arī tika konstatēts, ka ne Regulas¹⁶, ne Divpusējais nolīgums¹⁷ neparedz braucienu formulāru nodošanu atpakaļ kompetentajai iestādei, savukārt nacionālais normatīvais akts¹⁸ šādu pienākumu nosaka. Izlases veidā izvērtējot VSIA „Autotransporta direkcija” faktisko rīcību braucienu formulāru saņemšanas un izmantošanas kontrolē, tika konstatēts, ka pārvadātāji pamatā neiesniedz braucienu formulārus, bet saņemtos braucienu formulārus VSIA „Autotransporta direkcija” analizē izlases kārtībā.

komercpārvadājumu veikšanai ar autotransportu un izsniedz autopārvadājumu vadītāja profesionālās kompetences sertifikātus” 36.3.punkts.

⁸ Administratīvā procesa likuma 15.panta sestā daļa.

⁹ Ministru kabineta 21.06.2005. noteikumi Nr.442 „Kārtība, kādā izsniedzamas, anulējamas vai uz laiku apturamas atļaujas starptautiskajiem kravas pārvadājumiem ar autotransportu”.

¹⁰ Ministru kabineta 21.06.2005. noteikumi Nr.442 „Kārtība, kādā izsniedzamas, anulējamas vai uz laiku apturamas atļaujas starptautiskajiem kravas pārvadājumiem ar autotransportu”.

¹¹ Krievijas divpusējo un tranzīta (2T) atļauju sadales un izmantošanas metodika 2011.gadam (apstiprināta VSIA „Autotransporta direkcija” 13.12.2010.), Krievijas divpusējo un tranzīta (2T) atļauju sadales un izmantošanas metodika 2012.gadam (apstiprināta VSIA „Autotransporta direkcija” 23.12.2011.), Krievijas divpusējo un tranzīta (2T) atļauju sadales un izmantošanas metodika 2013.gadam (apstiprināta VSIA „Autotransporta direkcija” 06.12.2012.), ETMK (Eiropas transporta ministru konferences) atļauju sadales kārtība 2011.gadam (apstiprināta VSIA „Autotransporta direkcija” 29.10.2010.), ETMK atļauju sadales kārtība 2012.gadam (apstiprināta VSIA „Autotransporta direkcija” 26.10.2011.), ETMK atļauju sadales kārtība 2013.gadam (apstiprināta VSIA „Autotransporta direkcija” 19.10.2012.).

¹² Pieejams: www.atd.lv (skatīts 21.10.2013.)

¹³ Ministru kabineta 21.06.2005. noteikumu Nr.442 „Kārtība, kādā izsniedzamas, anulējamas vai uz laiku apturamas atļaujas starptautiskajiem kravas pārvadājumiem ar autotransportu”.

¹⁴ Ministru kabineta 21.06.2005. noteikumu Nr.442 „Kārtība, kādā izsniedzamas, anulējamas vai uz laiku apturamas atļaujas starptautiskajiem kravas pārvadājumiem ar autotransportu”.

¹⁵ Ministru kabineta 10.01.2012. noteikumu Nr.37 „Noteikumi par pasažieru starptautiskajiem pārvadājumiem ar autobusiem, to organizēšanas, veikšanas, maršrutu atklāšanas, organizēšanas un slēgšanas kārtība” (33.punkts.

¹⁶ Regula Nr.1073 par piekļuvi starptautisko pārvadājumu tirgum, Komisijas 02.10.1998. Regula (EK) Nr.2121/98 ar ko paredz sīki izstrādātus noteikumus, lai Padomes Regulu (EK) Nr.12/98 piemērotu attiecībā uz dokumentiem pasažieru pārvadājumiem ar autobusiem.

¹⁷ Nolīguma par pasažieru neregulārajiem starptautiskajiem pārvadājumiem ar autobusiem (INTERBUS).

¹⁸ Ministru kabineta 10.01.2012. noteikumu Nr.37 „Noteikumi par pasažieru starptautiskajiem pārvadājumiem ar autobusiem, to organizēšanas, veikšanas, maršrutu atklāšanas, organizēšanas un slēgšanas kārtība”52.punkts.

VSIA „Autotransporta direkcija” nav izvērtējusi iespēju ierosināt grozīt ārējo normatīvo aktu¹⁹, atsakoties no formālu prasību ievērošanas.

I.3. Autopārvadājumu kontroles vajadzībām izveidotās institucionālās struktūras efektivitāte

Autopārvadājumu kontroles kārtību un iesaistītās institūcijas revidējamā laika posmā noteica Eiropas Savienības direktīva²⁰, Autopārvadājumu likums un divi Ministru kabineta noteikumi²¹. Eiropas Savienības direktīva²² nosaka minimālo pārbaūžu apjomu vienai no uzraudzības jomām – jāpārbauda vismaz 3% no darba dienām, kurās strādā to transportlīdzekļu vadītāji, uz kuriem attiecas darba un atpūtas režīma nosacījumi. Valsts policija šo prasību pārsniedz, veicot par 8% vairāk pārbaūžu nekā minimāli noteikts.

Tomēr autopārvadājumu kontroles neaprobežojas tikai ar nepieciešamību pārbaudīt darba un atpūtas režīma nosacījumu izpildi. Normatīvais regulējums paredz arī citas pārbaudes uz ceļiem (kravas gabarītu pārbaudes, bīstamo kravu pārbaudes, kravu nostiprināšanas pārbaudes, faktiskās masas pārbaudes, pārbaudes uzņēmumos, kā arī tahometru pārbaudes gan uz ceļiem, gan uzņēmumos).

Līdz 01.04.2011. šīs pārbaudes veica satiksmes ministra pārraudzībā esoša tiešās pārvaldes iestāde Autotransporta inspekcijas, kas veica autopārvadājumu uzraudzību un kontroli valstī, lai nodrošinātu autopārvadājumu atbilstību Latvijas un Latvijai saistošo normatīvo aktu prasībām²³.

Pamatojoties uz funkciju audita ieteikumu, 01.04.2011. Autotransporta inspekcijas funkcijas, pārvaldes uzdevumus, tiesības, saistības, mantu, finanšu līdzekļus, lietvedību un arhīvu pārņēma Valsts policija²⁴.

Revīzijā tika konstatēts, ka funkciju audita ieteikumu rezultātā pieņemtais lēmums par Autotransporta inspekcijas likvidāciju nebija saistīts ar valsts pārvaldes optimizācijas mērķiem, un funkciju audita procesa izvērtējums lika kopumā apšaubīt strukturālo reformu pamatojuma izstrādei izveidotās sistēmas piemērotību un lietderību.

Funkciju audits, kura ieteikumu rezultātā tika likvidēta Autotransporta inspekcija:

- netika īstenots atbilstoši normatīvo aktu prasībām, tajā skaitā netika veikts izdevumu, ieguldījumu un rezultātu sasniegšanas izmaksu salīdzinājums funkciju nodošanas citai iestādei gadījumā;
- Autotransporta inspekcijas, līdzīgi kā citu kontrolējošo iestāžu, iekļaušanas auditējamo iestāžu sarakstā pamatojums nav izsekojams;
- funkciju audita ieteikumi ir balstīti uz intervijās iegūtiem, bet dokumentāri nepārbaudītiem datiem, un pieņēmumiem, kuru pamatotība nav izsekojama un par kuru pareizību nav gūstama pārliecība.

¹⁹ Ministru kabineta 10.01.2012. noteikumu Nr.37 „Noteikumi par pasažieru starptautiskajiem pārvadājumiem ar autobusiem, to organizēšanas, veikšanas, maršrutu atklāšanas, organizēšanas un slēgšanas kārtība” 52.punkts.

²⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2006/22/EK par minimālajiem nosacījumiem Padomes regulu (EEK) Nr.3820/85 un Nr.3821/85 īstenošanai saistībā ar sociālās jomas tiesību aktiem attiecībā uz darbībām autotransporta jomā un par Padomes direktīvas 88/599/EEK atcelšanu.

²¹ Ministru kabineta 18.08.2008. noteikumi Nr.665 „Autopārvadājumu kontroles kārtība”, spēkā līdz 31.03.2011., Ministru kabineta 24.05.2011. noteikumi Nr.411 „Autopārvadājumu kontroles organizēšanas un īstenošanas kārtība”.

²² Eiropas Parlamenta un Padomes direktīva 2006/22/EK par minimālajiem nosacījumiem Padomes regulu (EEK) Nr.3820/85 un Nr.3821/85 īstenošanai saistībā ar sociālās jomas tiesību aktiem attiecībā uz darbībām autotransporta jomā un par Padomes direktīvas 88/599/EEK atcelšanu.

²³ Ministru kabineta 20.09.2005. noteikumu Nr.716 „Autotransporta inspekcijas nolikums”, spēkā līdz 31.03.2011., 1.punkts.

²⁴ Ministru kabineta 13.12.2010. rīkojuma Nr.727 „Par Autotransporta inspekcijas likvidāciju” 1. un 2.punkts.

Valsts kontroles revidenti arī neguva pārliecību, ka Funkciju audita grupa, pieņemot auditam piesaistīto ekspertu nodevumus un sagatavojot funkciju audita ziņojumu, ir analizējusi un pārbaudījusi nodevumos iekļautās informācijas pietiekamību, pamatotību un atbilstību normatīvo aktu prasībām.

Vienīgais izmērāmais ieguvums no Autotransporta inspekcijas funkciju nodošanas Valsts policijai ir finanšu ieguvums Ls 11 336 jeb tikai 3% gadā, lai gan tika plānots, ka nododot Autotransporta inspekcijas funkcijas Valsts policijai finanšu ieguvums būtu 20% jeb Ls 84 000 gadā. Savukārt Valsts policijas veicamo 25 dažāda veida pārbaužu autopārvadājumu jomā skaits 2012.gadā ir būtiski samazinājies.

Satiksmes ministrija un Iekšlietu ministrija joprojām nav noteikušas prasības minimālo pārbaužu apjomam, kas nodrošinātu iedzīvotāju drošību un ceļu kvalitāti, līdz ar to nav iespējams noteikt minimālās pārbaužu izmaksas un izvērtēt, vai šāds būtisks kontroļu samazinājums kompensē finanšu ieguvumu un nerada tālejošas sekas ar vairākkārt lielāku finanšu ietekmi.

Pretēji normatīvā akta²⁶ prasībām funkciju audita ziņojumā netika iekļauti priekšlikumi Valsts policijas kā Autotransporta inspekcijas funkciju pārņemējas budžeta programmu struktūras grozīšanai, lai būtu iespējams plānot un uzskaitīt Valsts policijas faktiskās izmaksas pārņemto Autotransporta inspekcijas funkciju īstenošanai, tādējādi vairs nav iespējams izsekot, kāds finansējuma apjoms kādām pārbaudēm tiek novirzīts.

Normatīvie akti²⁷ nenosaka prasības un neuzliek pienākumu veikt strukturālo reformu ietekmes izvērtējumu, tādējādi amatpersonām nav iespēju pārliecināties par pieņemto lēmumu pareizību, ietekmi uz tautsaimniecības attīstību un valsts budžetu un pilnveidot strukturālo reformu veikšanas procesu.

II. Atbildīgo iestāžu autopārvadājumu jomā darbību atbilstība normatīvo aktu prasībām un efektivitāte

II.1. Satiksmes ministrijas darbību efektivitāte autopārvadājumu politikas izstrādē

Satiksmes ministrijas izstrādāto politikas plānošanas dokumentu projektos²⁸:

- pretēji normatīvo aktu prasībām²⁹ nav iekļautas darbības trūkumu novēršanai autopārvadājumu kontroles jomā;
- nav noteikts minimāli veicamo pārbaužu skaits autopārvadājumu kontroles jomā, kas būtu nepieciešams, lai nodrošinātu satiksmes dalībnieku drošību un būtiski neietekmētu ceļu stāvokli, kā arī ļautu aprēķināt autopārvadājumu kontrolei nepieciešamo finansējumu.

Lai gan Attīstības plānošanas likums nosaka sadarbības principa ievērošanu attīstības plānošanā³⁰, un Satiksmes ministrija ir identificējusi būtiskus trūkumus autopārvadājumu kontroles funkciju nodrošināšanā³¹, tā nav iesaistījusi par autopārvadājumu kontroles funkcijas izpildi atbildīgo

²⁵ Dati salīdzināti par 2010. un 2012.gadā veiktajām pārbaudēm, jo revīzijas laikā Valsts policijas dati par veiktajām pārbaudēm autopārvadājumu jomā par pilnu gadu bija pieejami par 2012.gadu un pēdējie Autotransporta inspekcijas dati par veiktajām pārbaudēm autopārvadājumu jomā par pilnu gadu bija pieejami par 2010.gadu.

²⁶ Ministru kabineta 27.01.2009. instrukcijas Nr.3 „Kārtība, kādā plāno un veic valsts pārvaldes funkciju auditu un ievieš funkciju audita ieteikumus” 21.6.apakšpunkts.

²⁷ Ministru kabineta 27.01.2009. instrukcijas Nr.3 „Kārtība, kādā plāno un veic valsts pārvaldes funkciju auditu un ievieš funkciju audita ieteikumus” 1.punkts.

²⁸ „Transporta attīstības pamatnostādņu 2013.-2020.gadam” projekts, 18.04.2013. izskatīts Valsts sekretāru sanāksmē, protokola Nr.15 11.§, „Ceļu satiksmes drošības plāna 2014.-2016.gadam” projekts, 19.09.2013. izskatīts Valsts sekretāru sanāksmē, protokola Nr.37 12.§,

²⁹ Attīstības plānošanas sistēmas likuma 4.pants.

³⁰ Attīstības plānošanas sistēmas likuma 5.panta otrās daļas 4.punkts.

³¹ „Transporta attīstības pamatnostādņu 2013.-2020.gadam” projekta *Ex-ante* izvērtējuma 6.lpp.

Iekšlietu ministriju „Transporta attīstības pamatnostādņu 2013.-2020.gadam” izstrādē, tādējādi ierobežojot iespēju vienoties par turpmāk veicamajām darbībām un noteikt izpildāmus uzdevumus³² ar autopārvadājumu kontroli saistīto problēmu risināšanai.

II.2. VSIA „Autotransporta direkcija” darbību atbilstība normatīvo aktu prasībām, tajā skaitā mazinot administratīvo slogu komersantiem

VSIA „Autotransporta direkcija” nav veikusi pietiekamas darbības, lai mazinātu administratīvo slogu komersantiem, kas darbojas autopārvadājumu jomā, kā arī VSIA „Autotransporta direkcija” iekšējās kontroles vides nepilnību rezultātā ir pieļauta normatīvo aktu prasību neievērošana, jo:

- lai gan normatīvais akts³³ uzliek VSIA „Autotransporta direkcija” pienākumu nepieprasīt no pārvadātāja valsts reģistros jau pieejamus datus, VSIA „Autotransporta direkcija” pieņem no pārvadātājiem datus par finansiālo nodrošinājumu, kas jau reiz ir iesniegti Valsts ieņēmumu dienestā³⁴ un valsts reģistros pieejami;
- neizstrādājot vienotus kritērijus konstatēto pārkāpumu izvērtēšanai un tos vērtējot individuāli, VSIA „Autotransporta direkcija” nepietiekami izvērtē autopārvadātāju „labo reputāciju”, kas ir lēmumu pieņemšanai nepieciešams vērtējums;
- netiek ievēroti normatīvajā aktā³⁵ noteiktie iesniegumu izskatīšanas termiņi, t.i., prasība izskatīt iesniegumus viena mēneša laikā; revīzijā konstatēti gadījumi, kad pārvadātājs tiek informēts par nelabvēlīgu lēmumu līdz 68 dienām pēc iesnieguma saņemšanas.

Pieņemot lēmumus par licenču anulēšanu gadījumos, kad pārvadātājs pārtrauc komercdarbību vai ja autotransporta līdzeklis vairs netiek izmantots komercpārvadājumu veikšanai, VSIA „Autotransporta direkcija” nepietiekami un neregulāri izmanto Uzņēmumu reģistra datubāzē iekļauto informāciju par pārvadātāju likvidāciju vai reorganizāciju, par ko liecina 66 lēmumu par licences anulēšanu pieņemšana vienas dienas laikā, lai gan vairāki pārvadātāji komercdarbību bija pārtraukuši pat pirms trim gadiem.

II.3. VAS „Latvijas Valsts ceļi” darbību atbilstība normatīvo aktu prasībām, izsniedzot lielgabarīta un smagsvara pārvadājuma atļaujas

Nodrošinot lielgabarīta un smagsvara pārvadājuma atļauju izsniegšanu, VAS „Latvijas Valsts ceļi” rīcībā neatbilstības netika konstatētas.

II.4. Valsts policijas darbību atbilstība normatīvo aktu prasībām, nodrošinot sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas nosacījumu piemērošanu un uzlikto naudas sodu par pārkāpumiem autopārvadājumu jomā iekasēšanu

Latvijas Republikas teritorijā ceļu satiksmē ir atļauts izmantot tikai reģistrētus transportlīdzekļus, tajā skaitā tādus, par kuriem ir veikta sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātā apdrošināšana³⁶.

Valsts policija ir tiesīga pārliecināties par apdrošināšanas līguma spēkā esamību, izmantojot datus, kuri ir pieejami sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas informācijas sistēmā, vai pēc apdrošināšanas polises, ja polise ir izsniegta³⁷.

³² „Transporta attīstības pamatnostādņu 2013.-2020.gadam” projekta informatīvās daļas 26.-42.lpp.

³³ Ministru kabineta 21.02.2012. noteikumi Nr.121 „Kārtība, kādā izsniedz, uz laiku aptur vai anulē speciālās atļaujas (licences) un licences karfītes komercpārvadājumu veikšanai ar autotransportu un izsniedz autopārvadājumu vadītāja profesionālās kompetences sertifikātus” 12.4.apakšpunkts.

³⁴ Gada pārskatu likuma 66.panta pirmā un ceturrtā daļa.

³⁵ Administratīvā procesa likuma 64.panta pirmā daļa.

³⁶ Ceļu satiksmes likuma 9.panta pirmā daļa.

Revīzijā konstatēts, ka sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas esamība tiek pārbaudīta.

Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss nosaka, ka ārvalstī reģistrēta transportlīdzekļa:

- vadītājam par administratīvo pārkāpumu ceļu satiksmē uzliktais naudas sods jāsamaksā ne vēlāk kā 30 dienu laikā no soda uzlikšanas dienas³⁸;
- vadītājs, kurš ir izdarījis administratīvo pārkāpumu autopārvadājumu jomā, kura izskatīšana ir Valsts policijas kompetencē³⁹, pārkāpuma vietā maksā garantijas naudu nolūkā nodrošināt naudas soda samaksāšanu.

Aizturot pārkāpumu izdarījušo ārvalstī reģistrēta transportlīdzekļa vadītāju, Valsts policijas darbiniekam jāizdara ieraksts administratīvā pārkāpuma protokolā, vienlaikus nosakot garantijas naudas apmēru, un jāiekasē garantijas nauda no transportlīdzekļa vadītāja⁴⁰, izmantojot maksājumu karti maksājumu karšu pieņemšanas terminālī vai citā alternatīvā sistēmā, ja Valsts policija to tehniski var nodrošināt⁴¹.

Ja transportlīdzekļa vadītājs neveic garantijas naudas samaksu, Valsts policijas amatpersonai jāaiztur transportlīdzekļa reģistrācijas dokumenti un transportlīdzekļa vadītāja apliecība līdz brīdim, kad transportlīdzekļa vadītāja veiktais maksājums ir saņemts⁴².

Revīzijā konstatēts, ka:

- Valsts policijas amatpersonas no 2012.gada jūnija jeb tikai 14 mēnešus pēc attiecīgās struktūrvienības izveidošanas Valsts policijā tika tehniski nodrošinātas ar karšu pieņemšanas termināļiem un saņēma apmācību garantijas naudas ieturēšanā pārkāpumu izdarīšanas vietā.
- laika posmā no Ministru kabineta noteikumu⁴³ spēkā stāšanās brīža līdz 30.06.2013. valsts budžets nav guvis tam piekrītošos ieņēmumus vismaz Ls 28 412 apmērā, jo pretēji normatīvo aktu⁴⁴ prasībām Valsts policija nav ieturējusi garantijas naudu vai aizturējusi transportlīdzekļa reģistrācijas dokumentus un transportlīdzekļa vadītāja apliecību vismaz 429 no 578 jeb 74% gadījumu, kad pārkāpumu ir izdarījis ārvalstīs reģistrēta transportlīdzekļa vadītājs.

Revīzijā kopumā ir sniegti 17 ieteikumi, no kuriem:

1) pieci ieteikumi ir sniegti Satiksmes ministrijai, un to ieviešana veicinās:

- autopārvadājumu kontroles funkcijas izpildes efektivitātes novērtēšanas iespējas;
- tiesisku un pārvadātāju tiesību nediskriminējošu administratīvo aktu (lēmumu) izdošanu;
- godīgu un vienlīdzīgu attieksmi pret pārvadātājiem piekļuves tirgum nodrošināšanā un administratīvā sloga mazināšanu pārvadātājiem.

³⁷ Sauszemes transportlīdzekļu īpašnieku civiltiesiskās atbildības obligātās apdrošināšanas likuma 53.panta pirmā daļa.

³⁸ Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 299¹.panta pirmā daļa.

³⁹ Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodeksa 259¹.panta pirmā daļa, spēkā no 01.01.2011.

⁴⁰ Ministru kabineta 20.12.2011. noteikumu Nr.969 „Garantijas naudas iemaksas, atmaksas un dokumentu aizturēšanas kārtība” 2.2.apakšpunkts.

⁴¹ Ministru kabineta 20.12.2011. noteikumu Nr.969 „Garantijas naudas iemaksas, atmaksas un dokumentu aizturēšanas kārtība” 3.punkts.

⁴² Ministru kabineta 20.12.2011. noteikumu Nr.969 „Garantijas naudas iemaksas, atmaksas un dokumentu aizturēšanas kārtība” 6.punkts.

⁴³ Ministru kabineta 20.12.2011. noteikumu Nr.969 „Garantijas naudas iemaksas, atmaksas un dokumentu aizturēšanas kārtība”, spēkā no 24.12.2011.

⁴⁴ Ministru kabineta 20.12.2011. noteikumu Nr.969 „Garantijas naudas iemaksas, atmaksas un dokumentu aizturēšanas kārtība” 6.punkts.

- 2) septiņi ieteikumi ir sniegti VSIA „Autotransporta direkcija”, un to ieviešana veicinās:
- godīgu un vienlīdzīgu attieksmi pret pārvadātājiem tiesību nodarboties ar komercdarbību un piekļuves tirgum nodrošināšanā;
 - iekšējās kontroles vides pilnveidošanu un darbību atbilstību normatīvo aktu prasībām tiesību nodarboties ar komercdarbību un piekļuves tirgum nodrošināšanas kontekstā.
- 3) viens ieteikums ir sniegts Iekšlietu ministrijai, un tā ieviešana veicinās Valsts policijai piešķirtā finansējuma autopārvadājumu kontroles nodrošināšanai izlietošanas efektivitāti;
- 4) divi ieteikumi ir sniegti Valsts policijai, un to ieviešana veicinās ārvalstu fiziskām un juridiskām personām piemēroto naudas sodu samaksu valsts budžetā savlaicīgi un pilnā apmērā;
- 5) divi ieteikumi ir sniegti Valsts kancelejai, un to ieviešana pilnveidos strukturālo reformu veikšanas procesu un nodrošinās iespēju izvērtēt to ietekmi.